

V svet.

Spisal *F. Palnák.*

„**N**aj pa bo v božjem imenu; gospod župnik je tudi že obljubil svojo pomoč.“

Tako je dejal oče Smuk, in njegov devetletni sin Joško je bil odločen za šolo. Mati je odšla v kuhinjo, da pomije posodo od večerje in na tihem si je brisala solze. Ločiti se je morala od svojega ljubljenečka, vse leto ga ne bo videla.

Ta večer niso več govorili o tem. Joško je že legel, saj bo moral jutri zgodaj vstati in gnati na pašo. Naj bo, saj ne bo več dolgo. V mesto pojde, v šolo, in študiral bo, postal bo velik gospod, veliko bo znal in učen bo — morebiti še bolj kakor gospod učitelj, morebiti še bolj kot gospod župnik . . . To ga bodo gledali njegovi sovrstniki, ko bo prišel domov, on pa jih bo pogledal tako od strani in mislil si bo: „Kaj boste vi, kmetiške butice, jaz, jaz, ki sem študiral in mnogo vem in sem učen . . .“ Živo si je slikal življenje v mestu, saj je že slišal, kako lepo je tam, same lepe velike hiše in cerkve; ljudje so lepo oblečeni — videl je že nekoč meščane na počitnicah. Tudi on bo odslej stanoval v lepih velikih hišah; hodil bo lepo mestno oblečen in pa beli kruh bo jedel, če se mu bo zljubilo, še celo potice. — Jošku so se kar sline pocedile, saj je tako rad jedel beli kruh in pa potice.

Joško je mislil še nadalje o dobrotah, ki ga čakajo v mestu, mislil je in mislil, potem pa zaspal.

„No, ti lenoba, Sivka že muka, in Rjavka je nepotrpežljiva, vstani brž in ženi past!“

S tem pozdravom ga zbudi drugo jutro oče. Joško si pomane zaspane oči, vstane in se opravi — ne pozabivši jutranje molitvice — in odrine na pašo.

„Sivka, Rjavka, Liska — hej!“ In šli so . . .

Joško se je razgovarjal s kravicami in jim razlagal svojo srečo, živali so odmulile tupatam šop trave, ga modro gledale, z ušesi pa odbijale sitne muhe, ki so jim sedale po glavi. Joško pa je pripovedoval o mestu, o šolah, o učenosti in o belem kruhu.

Na pašniku je pustil krave, legel in mislil. Koliko bo sedaj videl sveta, ki ga tako rad gleda, rad bi vsega prehodil in pregledal. Vedel je že, da se svet nejenja tam za hribom, kjer se malone dotika neba in kjer ni nič več videti dalje. Vedel pa je, da se svet v resnici nikjer ne stika z nebom, zato bi pa rad šel in videl ves ta veliki svet. In sedaj pojde . . .

Gledal je svet okolo sebe, gledal ta kos svojega življenja in zdelo se mu je vse malenkostno, nizko, majhno in pretesno. Saj se človek še obrniti ne more pošteno. Videl je ta kos svojega življenja in čutil je, da je vse, kar je doživel doslej, tako neznatno. Poletel bi rad višje, dalje, tja, odkoder prihaja zjutraj solnce in tja, kamor izginja zvečer. Tja bi šel in vse bi videl, vse vedel, tu pa je vse tako majhno in tesno . . .

Te cvetke, da, časih so mu ugajale, rad jih je nabiral, saj ni vedel, da cveto še kje drugje. Ko pa je slišal o palmah in cvetovih z velikimi pisanimi listi, mu vijolice, marjetice in zvončki niso bili več po volji. Vse preponično, premajhno. Saj je poznal celo cvetove, ki jih je odtrgala kravica, a jih ni hotela použiti — še nji niso bili povšeč. Vse je bilo tako nizko in majhno. On pa si je želel velikega, svetlega sveta z visokimi palmami in s cvetovi pisanih listov . . .

In v vsem tem ozkem svetu je živel Joško toliko časa, celih devet let — seveda, niso mu dali z doma. In kakšno je bilo njegovo življenje? — Pošiljali so ga v šolo, kjer se je pač odlikoval, in pošiljali so ga past krave. Na paši se ni družil mnogo z drugimi pastirji; ležal je vznak, roke pod glavo, gledal kos modrega neba nad seboj in mislil o svoji bodočnosti, o drugem svetu, ki si ga je slikal v tako jasni luči, da je izginila domača vasica s svojimi travniki, njivami in pašniki v nji kakor kresnica pred veliko solnčno lučjo. Gledal je vedno tuj svet — domači pa se mu je primrzil. In kako je sovražil tiste, ki so mu dozdej branili stopiti v ta tuji svet, poln svetlobe in solnca. Sedaj pa, ko je bilo odločeno, da pojde v mesto, sedaj jih je ljubil, jih objemal in se jokal od radosti. Starši in gospod učitelj in župnik so mu ustanovili srečo. Hvaležen jim je bil in rad jih je imel.

Sedel je in gledal na to rodno grudo, na to svoje preteklo življenje — in obraz mu je preletel nasmeh, pol vesel, pol pomilovalen.

„Hej, Sivka, Rjavka, Liska — hej, ali še niste site? Ala, pojdimo!“
In šli so.

* * *

Še en teden je pasel, potem pa nikoli več.

Lepo jutro je bilo, ko sta se odpravila z očetom v mesto. Mati ju je spremila do konca vasi; prekrizala je še enkrat Joška, ga objela in poljubila, potem pa ga pustila sama z očetom. Dolgo je še zrla za njima, Joško se je obrnil in videl jo je, kako si je otirala solze. Čemu? On se ni jokal. Saj je šel z doma v boljši svet, kaj zato, če se je ločil sedaj od domačih, saj se še vidijo. In ko bo velik in učen gospod, vzame še očeta in mater k sebi v veliki svet, poln luči in solnca — hvaležen jima hoče biti, saj

sta ga ta dva spravila od zemlje, kjer mu je bilo vse premajhno in pretesno . . .

Visoki topoli ob cesti so šumljali in si šepetali o dečku, ki so ga spravili od sreče in ga iztrgali materinemu naročju. Vrgli so ga ven iz hiše z dobrim namenom, in on jim je rad odšel z doma. Saj je bil sedaj srečen in vesel. Star topol je pa pravil, kako je pozneje prosil deček, ki je že zrastel v velikega, učenega gospoda, naj ga sprejmejo nazaj v hišo, nazaj domov, kako je trkal na vrata in rotil od zunaj domače, da je on tudi domačin. Mati je stala pri oknu in ga gledala. Solzila se je in ni poznala sina, ki je odšel v svet in se vrnil, obdan od luči in solnca. Solzila se je in ni sprejela tujca — sina.

Tako je pripovedoval stari topol, vrhovi so završali, kakor bi hoteli svariti Joška ali pa mu podeliti svoj blagoslov . . .

Joško pa je koračil poleg očeta, ki mu je naročal, naj bo priden in naj se rad uči in rad sluša. On ali pa mati se bosta že oglasila kdaj pri njem. Joško je vse obljubil. Stopal je zamišljeno, veselo in srčno poleg očeta in ni slišal pripovedujočega topola.

Živa Velika noč.

Spisal Ivo Trošt.

Mešičkov Tine je bil nekaj dni pred Veliko nočjo z očetom v Ljubljani. Prodala sta kravo s teličkom, in kupec je stisnil Tinetu v pest dve dvojači, ki sta v njegovem srcu zbudili preraznovrstne želje, kakršnih ne bi izpolnilo niti sto dvojač. Tine bi bil najsrečnejši človek, ki bi kupil vse — najrajši kar celo Ljubljano. No, tako nespameten ni bil, pa tudi dvojač ni imel dovolj. Izbrala sta z očetom pred škofijo majhne orglice, nekaj sladkarij, svetel pipec in — dvojač ni bilo več. Moral se je zadovoljiti samo s tem, kar je videl prvič v deželnem stolnem mestu ob Ljubljani. Mnogo, mnogo je videl Mešičkov Tine Veliki teden v Ljubljani — videl celo bližnjo Veliko noč, ki je priromala v njegovo rodno vas šele štiri ali pet dni pozneje. Tine je namreč imel doma mlajšega bratca Vladka, ki še ni hodil v šolo, pa tudi v cerkev samo z materjo, držeč se je za predpasnik. Vladko se je tudi grozno bal vojakov-varuhov pred božjim grobom. Neizrečeno se je pa veselil Velike noči, ali da povem naravnost: velikonočnih jedi. Ko mu je Tine povedal, da je videl v izložnem oknu v mestu lepo rumenkasto pripravljene gnjati, nadevane klobase, pečene potice s širnim kolačem in lepo pisanimi pirhi, tedaj je vzkliknil bratec ves navdušen: „E, tam je pa že Velika noč; naš Tine jo je videl.“